

WIESŁAW OLSZEWSKI: *Dzieje współczesnego świata od 1939 roku*, wyd. I, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2009, 568 ss.

Wiesław Olszewski, pracownik naukowy Zakładu Historii Powszechnej XIX i XX w. Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, należy do grona aktywnych naukowców ze środowiska poznańskiego. Rozrzut tematyczny jego zainteresowań i powstających na ich bazie książek jest szeroki – od monografii regionalnych¹, poprzez reportaże podróżnicze², historie państw³, na syntezach kończąc. Omawiana książka zalicza się do tych ostatnich i nie jest pierwszą tego typu pracą w dorobku autora, który znajduje czas pomiędzy podróżami i szerokimi badaniami autorskimi na pracę dydaktyczną i pisanie książek, które ułatwiają – chociażby jego studentom – poznanie powojennego świata, co do najłatwiejszych nie należy. W tytule pracy jest przymiotnik „współczesny”, który jest zgodny z jednym z francuskich wyjaśnień metodologicznych, wskazujących na obszar czasowy, „którego świadkowie jeszcze żyją”. Obecni są wśród nas nie tylko świadkowie, ale i czynni uczestnicy wydarzeń z 1939 r. Ludzie bardzo młodzi to obserwatorzy wydarzeń ostatnich lat. Książka składa się z trzech odrębnych, logicznie i trafnie wyodrębnionych części: *W latach światowego konfliktu 1939-1945*; *W czasach „zimnej wojny”*; *Świat po „zimnej wojnie”*, w ramach których są podrozdziały traktujące o poszczególnych regionach lub zagadnieniach. Rzucającą się od razu cechą charakterystyczną syntezy W. Olszewskiego jest porzucenie dość modnego w literaturze przedmiotu, europocentrycznego punktu widzenia, poprzez wprowadzenie głębokiej analizy wydarzeń w Azji, Afryce i Ameryce Południowej. Z tekstu przenika chłodne i realistyczne spojrzenie autora na otaczający go świat, stawiane są pytania, sformułowane tezy, które być może nie są popularne w środkach masowego przekazu, ale niejednokrotnie bardzo celne i trafne. Racjonalna prezentacja przez autora wydarzeń z 11 września 2001 r., każe się czytelnikowi zastanowić nad sensem „wojny z terroryzmem”, która pomimo dość niejasnej materii, uzyskała ogólnosiątkową aprobatę. W. Olszewski słusznie sugeruje, by zweryfikować głosy najróżniejszych autorytetów, którzy po zawałeniu się nowojorskich wież *World Trade Center*, z namaszczeniem wypowiadały się, że od tej pory świat już nie będzie taki sam jak kiedyś. Ostatnie lata mocno to zweryfikowały. Autor nie waha się też poddać krytyce pomocy finansowej dla Afryki, pisząc wprost, że pieniądze płynące na Czarny Ląd zostały „przehulane i rozkradzione przez elity”. Te „łatwe pieniądze” źle wpłynęły na mieszkańców kontynentu, pozbawiając ich inicjatywy, czyniąc z nich „żebraków”. Na tle skomplikowanych dziejów świata, W. Olszewski umiejętnie ukazał historyczne wydarzenia w Polsce, znakomicie dobierając różne szczegółowe informacje, ubarwiające wykład – by przytoczyć chociażby znakomity manewr Iwana Koniewa oskrzydłający Kraków w styczniu 1945 r., co uchroniło miasto od zniszczeń. Z drugiej strony autor nie unika prawdy, pisząc o samosądach i egzekucjach popełnianych przez Polaków na Niemcach w okresie wyzwolenia Polski w 1945 r.

¹ Ł. Jastrząb, W. Olszewski, *Lista strat Powstania Wielkopolskiego od 27 grudnia 1918 r. do 8 marca 1920 r. Ze słowem wstępnym Lecha Kaczyńskiego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*, wyd. II zmienione i uzupełnione, Seria: Monografie Politechniki Koszalińskiej nr 157, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2009.

² W. Olszewski, *Kanibale i święci*, „G&P”, Poznań 2001; W. Olszewski, *Mroczny kontynent Afryka*, Oficyna Wydawnicza G&P, Poznań 2009.

³ W. Olszewski, *Historia Australii*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław [etc.] 1997.

Dzieje współczesnego świata od 1939 roku można traktować zarówno jako podręcznik dla studentów, jak i książkę dla osób, które chcą poznać najnowszą historię. Napisana jest językiem przystępnym, pozbawionym tonu moralizatorskiego, pouczającego. To bardzo rzadka zdolność u naukowców piszących syntezę. Książka pobudza i zmusza zainteresowanego odbiorcę do dalszych poszukiwań, gdyż na pewno nie zawiera odpowiedzi na wszystkie pytania i nie porusza całej gamy zagadnień, jakie mały miejsce na przestrzeni ostatniego siedemdziesięciolecia. Nie jest to możliwe przy tego typu opracowaniach. Nie ma w książce Wiesława Olszewskiego przypisów i bibliografii, co nie umniejsza jednak absolutnie wartości merytorycznej. Ma ona charakter jasnego i czytelnego wykładu, dającego pewne podstawy wyjściowe. Książka nie zawiera zdjęć i ikonografii, co niektórzy mogą odebrać jako wadę. Nic bardziej mylnego, bo chociaż funkcjonujemy w świecie ikon i przekazu obrazkowego, to warto przypomnieć sobie okres fascynacji w Polsce masowymi wydawnictwami „popularnonaukowymi”, gdzie liczba zdjęć była odwrotnie proporcjonalna do wartości tekstu. Tym bardziej zastanawia mnie celowość umieszczenia osobnej wkładki z mapą polityczną świata z 1980 r. oraz Unii Europejskiej. Osobiście wydaje mi się ona zbędna, jej obecność jest chyba efektem przypadku, niepotrzebnej dekoracji, która nie wzbogaca niczym treści.

Wiesław Olszewski napisał bardzo dobrą historię współczesnego świata, zrozumiałą dla laika, wszechstronną, znakomicie zachowującą proporcje pomiędzy poszczególnymi zagadnieniami. Nie narzuca czytelnikowi własnej wizji świata, prezentuje ją w sposób bezstronny i zrozumiały, co jest największym walorem tej książki.

Łukasz Jastrzęb

PATRYCJA SOKOŁOWSKA: *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa RFN wobec państw obszaru byłej Jugosławii w latach 1990-2005*, Toruń 2010, Wydawnictwo Adam Marszałek, 388 ss.

Patrycja Sokołowska jest przedstawicielką najmłodszej generacji nieoczywistych, związaną z wrocławskim środowiskiem naukowym. Ma w swoim dorobku naukowym już wiele publikacji artykułowych (m.in. na łamach „Przeglądu Zachodniego”) i udział w pracach zbiorowych. Recenzowana książka jest jej pierwszym samodzielnym dziełem naukowym. Jej podstawę stanowiła dysertacja doktorska obroniona w 2008 r. na Uniwersytecie Wrocławskim. Praca uhonorowana została nagrodą Głównego Zarządu Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i nagrodą Prezesa Rady Ministrów RP.

Dzięki umiejętności pozyskiwania środków na badania, autorce udało się przeprowadzić kilka podróży studyjnych na obszar byłej Jugosławii i w książce daje się odczuć, że autorka intelektualnie ogarnia złożoność problemów tego regionu.

Pierwszy konflikt bałkański (1991-1995), w którym Niemcy odegrały tak znaczącą rolę, na dobrą sprawę spowodował powrót zjednoczonych Niemiec na szeroką arenę międzynarodową w charakterze państwa lub regionalnego mocarstwa, z którego zdaniem należało się liczyć i którego opinii trzeba brać pod uwagę. Niewątpliwie poprzez przedwczesne uznanie suwerenności Chorwacji i Słowenii w grudniu 1991 r. ponoszą one część odpowiedzialności za rozpętanie piekła w Bośni-Hercegowinie w roku następnym, ale późniejsze działania mające na celu ograniczenie i zlikwidowanie wojny na Bałkanach przysporzyły im wiele szacunku i międzynarodowego uznania.